

УДОСКОНАЛЕННЯ КОМБАЙНОВОГО ЗБИРАННЯ
ЛЬОНУ-ДОВГУНЦЯ ТА ПЕРВИННОЇ ПЕРЕРОБКИ ЛЬОНОТРЕСТИ

В.В.ЗІНЧЕНКО-БУГАЙЧУК аспірант*

В.Б.КОВАЛЬОВ доктор сільськогосподарських наук

Інститут сільського господарства „Полісся” УААН

В.О.ЗІНЧЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук

Державний агроекологічний університет

*Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук В.Б. Коваленко

Показано аспекти вибору способів комбайнового збирання льону-довгунця в умовах ВАТ "Смільчинольон".

Льон-довгунець, льонотреста, комбайнове збирання.

Нині використовується єдиний спосіб збирання льону-довгунця – комбайнове збирання, з подальшим приготуванням льонотрести способом росяного мочіння на льонищі.

Однак при розстиланні лляної соломи на льонищі без трав'яного покриву вилежування стрічки відбувається нерівномірно, верхня частина її часто перележується, в той час, як нижня потребує тривалого часу перебування на льонищі, в результаті з'являється пліснява та забруднення землею. Така льонотреста втрачає свою якість і, як наслідок, номер її при прийманні на льонозаводі може бути знижений.

Нині, коли темпи росту галузі стали відчутнішими, почали впроваджуватися нові технології збирання льону, постали проблеми його зберігання та переробки.

Тому актуальним є вивчення різних способів отримання лляної трести, за яких не тільки поліпшується якість, але й значно знижується забрудненість

трести землю, що має виняткове значення для льоносіючих господарств Полісся, де ґрунт радіоактивно забруднений.

Метою нашого дослідження було вивчення впливу різних способів збирання льону, його післязбиральної обробки на вихід і якість волокна перспективних сортів льону-довгунця.

Методика досліджень. Польові досліді проводили в умовах ВАТ „Ємільчинольон”, визначення якісних показників льоносировини – на базі лабораторії Ємільчинського льонозаводу. Об'єктом досліджень були стебла льону сорту Могільовський 2, на яких вивчали різні способи його збирання та післязбиральної обробки. Дослідження проводили відповідно до методик з проведення польових дослідів з льоном-довгунцем.

Для визначення структури врожаю та проведення морфологічного аналізу відбирали середню пробу стебел з облікових ділянок. Для цього вимірювали і підраховували: загальну та технічну довжину стебел 100 рослин діаметр на половині їх висоти та кількість коробочок і насінин.

Врожай льоносоломи і насіння враховували за окремими стеблами та приведенням їх маси до 100%-ної чистоти і стандартної вологості льоносоломи – до 19%, насіння – 12%.

Товщину стрічки визначали шляхом відбору в різних її місцях проб з ділянок 5 см. Підраховували кількість стебел у пробах, множили на 20 та ділили на кількість взятих проб. Отриманий результат показав кількість стебел на погонному метрі.

Збирання льону проводили у кінці фази ранньої жовтої стиглості – початку жовтої, двома комбайнами з чотирма працюючими секціями, один з яких був із включеним очісувальним пристроєм, а інший – без.

У процесі мацерації льоносоломки стрічки два рази ворушили, тресту піднімали вручну.

Облік врожаю, вороху, насіння, трести проводили методом суцільного зважування їх з кожної ділянки дослідів.

Результати досліджень. Фенологічні спостереження та визначення

морфологічних показників льону, які були виконані перед збиранням, дали змогу виявити вплив погодних умов на загальну і технічну довжину, діаметр стебла та кількість коробочок у суцвітті.

Густота стеблостою і морфологічні показники стебел льону сорту Могильовський 2 у польовому досліді, були такими: густота стеблестою – 1606 шт/м²; висота стебел загальна – 66,7 см, технічна – 59,2 см; товщина стебла на половині висоти – 1,66 мм; кількість коробочок на одній рослині – 4,98 шт., кількість насіння в одній коробочці – 7,8 шт.

Густота стеблостою рослин льону є одним з елементів структури врожаю, яка має вплив на його формування – від кількості рослин на гектарі залежить забезпеченість їх елементами живлення та вологою. В нашому досліді густота стеблостою рослин льону становила 1606 шт./м², тобто 16 млн/га. Із морфологічних показників товщина стебел більше за інші ознаки впливає на вихід волокна і є найважливішим показником соломи при її оцінці. У наших дослідях вона не перевищувала 1,66 мм, тобто за цим показником льоносолому сорту Могильовський можна віднести до тонкостебельної. Загальна і технічна довжина стебел знаходилися в межах 66,7 – 59,2 см, що є середнім показником для цього сорту. Необхідно відмітити велику кількість коробочок (4,98 шт.) та насіння (7,8 шт.) в коробочці в перерахунку на одну стеблину льону. Облік біологічного врожаю насіння методом метрівок показав, що він в середньому становив 159,7 г/м², або 15,97 ц/га, що є максимальним для цього сорту в умовах виробничого досліді.

Вивчення різних технологій комбайнового збирання льону показало, що збирання його з одночасним очісуванням головок та сушінням вороху в умовах льонозаводу забезпечує більший врожай насіння порівняно із варіантом без очісування головок і обмолотом льонотрести на спеціально підготовленій виробничій лінії (табл.).

Урожай насіння в розрахунку на 1 га становив у варіанті з очісуванням 13,8 ц, а без очісування – 11,1 ц, тобто втрати порівняно із біологічним урожаєм дорівнювали відповідно 2,2 та 4,9 ц/га.

Збирання трести проводили вручну при вологості 25 %, та засміченості 12 %. Слід відмітити, що збір трести в варіанті без очісування головок був на 3,2 ц/га нижчим, ніж у контролі, де треста вилежувалась на льонищі без головок. Порівняння отриманих результатів оцінки льонотрести показало, що комбайнове збирання з одночасним очісуванням соломи дозволило отримати сировину вищої якості. Середній номер її становив 1,00, тоді як без очісування – 0,75, що є наслідком зниження придатності і виходу волокна з трести.

Вплив способів комбайнового збирання на врожай льонопродукції та її якість

Варіант	Збір насіння, ц/га	Збір трести, ц/га	Номер трести
З очісуванням	13,8	58,1	1,00
Без очісуванням	11,1	54,9	0,75

ВИСНОВКИ

Отже, при однаковому еталоні за кольором вихід волокна без очісування був на 31% номерів нижчим, ніж у варіанті з очісуванням льоносоломки, як наслідок, номер льонотрести становив 0,75.

Усовершенствование комбайновой уборки льна-долгунца и первичной переработки льнотресты

В.В.Зинченко-Бугайчук, В.Б.Ковалев, В.А.Зинченко

Показаны аспекты выбора способов комбайновой уборки льна-долгунца в условиях ОАО «Емільчинолен».

Лен-долгунец, льнотреста, комбайновая уборка.

Improving the combine harvesting of fiber flax and the initial flax fiber processing

V.V. Zinchenko-Bugaichuk; V.B. Kovalyov V.O. Zinchenko

The paper covers some aspects of assessing of various ways of combine harvesting under the conditions of Yemylchynolyon public joint-stock company (Zhytomir oblast).

Fiber flax, flax-trust, combine harvesting.